

PŘEKONÁNÍ PROTITANKOVÉ OBRANY NEPŘÍTELE

Aktuální otázkou v rozvoji soudobého operačního umění a taktiky je problematika organizace boje s tanky, obrněnými transportéry a bojovými vozidly pěchoty.

V poválečném období došlo k mohutnému rozmachu v použití tanků a současně i ke kvalitativně novému období v rozvoji protitankových zbraní. V lokálních válkách docházelo k narůstání počtů zasazených tanků. V Koreji v roce 1950 jich bylo na obou bojujících stranách asi 1500. Arabsko-izraelské války v roce 1973 se zúčastnilo přes 6000 tanků. Současně podstatně vzrostly bojové možnosti a účinnost protitankových zbraní, které v této válce vyřadily za 19 dní bojů na obou stranách kolem 50 % tanků. Přitom byly široce použity protitankové řízené střely, bitevní vrtulníky a letectvo, moderní miny apod. Ozbromované sražení stran bylo v této válce charakterizováno jako střetnutí tanků s prostředky protitankové obrany a letadel s protiletadlovými raketovými komplety.

Nás však zajímá především **problém boje tanků s protitankovými zbraněmi**, který nabyl operačního významu. Tam, kde tanky působily bez pěchoty a kde v jejich bojových sestavách chyběly protitankové a protivzdušné prostředky, docházelo k velkým ztrátám. Na významu neztratila ani v soudobém boji nezbytná úzká součinnost tanků a ostatních bojových prostředků.

Hustota protitankových prostředků a tanků byla v izraelské obraně Sinajského poloostrova 50 jednotek na jeden kilometr fronty, což si vyžádalo organizovat účinné ničení obrany v celé hloubce. Při útoku byla vytvářena kombinovaná bojová sestava vojsk, složená z tanků, obrněných transportérů a bojových vozidel pěchoty, PTRS, samohybných děl, bitevních vrtulníků a prostředků PVO. K posílení protitankové obrany arabská strana vytvářela smíšené protitankové zálohy, složené z útvarů a jednotek protitankového dělostřelectva a jednotek PTRS.

Síla protitankové obrany spočívala především v její vysoké nasycenosti protitankovými prostředky, především PTRS a vrtulníky, vyzbrojenými rovněž PTRS. Potvrdilo se, že tankové vojsko zůstává hlavní údernou silou pozemního vojska a že musí být zasazováno hromadně v těsné součinnosti s motorizovanou pěchotou, dělostřelectvem, protitankovými a protiletadlovými zbraněmi a letectvem. Základním předpokladem úspěšné činnosti tanků je spolehlivé umlčení a zničení protitankových prostředků nepřítele, jejichž množství a účinnost podstatně vzrostly, zejména v důsledku hromadného nasazení PTRS a vrtulníků.

Poznatky z ozbrojené agrese Izraele v Libanonu (v roce 1982) svědčí o tom, že v boji proti tankům byly použity některé nové moderní prostředky, které prorážely

pancíř i při krajně nepříznivých úhlech nárazu. Izraelská armáda v těchto bojích poprvé vyzkoušela americkou kontejnerovou protitankovou dělostřeleckou municí SADARM, která ničí tanky shora. Jejich jednotky při útoku ničily jednotlivé odpory nejprve kontejnerovou municí, kterou vyřazovaly především protitankové zbraně a těžkou bojovou technikou a teprve potom zahajovaly vlastní útok, který byl veden tanky v těsné součinnosti s pěchotou. Zkušenosti potvrzují, že lze úspěšně bojovat proti tankům nepřítele s využitím vlastních tanků. Tak např. podle západních pramenů používala zdárně syrská vojska v boji proti tankům nepřítele své tanky, kterým se dařilo s nimi velmi účinně bojovat (každý syrský tank typu T-72 a T-62 zničil 4 i více tanků typu M 60 Al a Merkava Mk 1). Získané údaje dokazují, že na syrské straně bylo zničeno asi 75 % tanků izraelským letectvem, kolem 15 % palbou dělostřeleckou a zbývajících 10 % bylo zničeno palbou tanků a protitankových řízených střel.

Obecně lze hodnotit, že poslední lokální války ovlivnily úlohu tanků i protitankových zbraní v soudobém boji. Při organizaci obrany byly hromadně zasazovány PTRS, které výrazným způsobem ovlivnily odolnost vojsk v obraně.

Na základě poznatků z lokálních válek začalo velení NATO věnovat mimořádnou pozornost dalšímu zdokonalování protitankové obrany, která je chápána jako integrovaný systém zahrnující široký komplex protitankových zbraní, schopných působit proti obrněným objektům nepřítele již na dalekých přístupech, doplněný o prostředky zjišťování a sledování. Jeho úkolem je zajistit účinné ničení tankových uskupení, odstranit nebo alespoň maximálně oslabit tzv. „tankovou hrozbu“ ze strany států Varšavské smlouvy a vytvořit podmínky k vedení úspěšné útočné činnosti.

V této souvislosti vzniká řada úvah a článků, které se podrobně zabývají problematikou boje armád států NATO s tanky a obrněnými cíli Varšavské smlouvy. V Severoatlantickém paktu došlo v posledních letech k zásadním změnám ve vybavení armád protitankovými prostředky a k přehodnocení forem a metod boje s tanky protivníka.

Vzhledem k prudkému technickému rozvoji protitankových prostředků je neustále zvyšován jejich dosah a účinnost. To vede k tomu, že pozemní vojsko může působit proti tankům již na značnou vzdálenost, kdy ještě nejsou v přímém bojovém zasažení (bezprostředním dotyku s nepřítelem) a kdy je bude možné zničit v hloubce se-

stavy v prostorech soustředění, na osách přesunu, ve výchozích prostorech a nakonec při přechodu ke zteči i v boji v hloubce obrany protistojící strany. Zvýšila se možnost soustředění palebné síly protitankových prostředků a jejich mobilnost, která umožňuje uskutečnit manévry podél fronty i do hloubky vlastní sestavy. Z uvedeného vyplývá, že výrazný rozvoj různých systémů protitankových zbraní a bojové techniky usnadňuje organizovat kvalitnější protitankovou obranu než v dřívějším období.

Při studiu rozvoje protitankové obrany kapitalistických armád můžeme určit hlavní tendence jejího dalšího zdokonalování. Především jde o neustálé se zvyšující doštel a přesnost střelby i účinnost protitankových zbraní, zrychlení doby letu střely a granátu, rozšíření možnosti bojového použití protitankových řízených střel (na bojových vozidlech a vrtulnících, snižuje se hmotnost i rozměry protitankových zbraní používaných jednotlivci), vývoj nových typů protitankových zbraní a prostředků, k nimž je nutné zahrnout i neutrovnou pumu a další vyvíjené bojové prostředky.

Nesmíme přehlížet ani tu skutečnost, že v řadě armád Severoatlantického paktu byly protitankové zbraně organicky začleňovány ve velkém počtu nejen do bojových jednotek a útvarů, ale také k jednotkám zabezpečení a obsluhy, což jim umožňuje vytvořit celistvá pásma protitankové palby do celé hloubky sestavy vojsk. Protitankové zbraně, zejména PTRS, jsou ve stále větší míře začleňovány do armádního letectva s úkolem ničit tanky a obrněné cíle protivníka na větší vzdálenosti a ve všech druzích boje.

Kromě těchto zbraní jsou v některých kapitalistických armádách používány další protitankové prostředky, jako raketomety, které umožňují minování na dálku, což může podstatně ovlivnit činnost tanků a ostatních vojsk protivníka v hloubce jeho sestavy a značně ztížit manévry vojsky v hloubce i při přesunech k frontě.

Protitankový systém nepřítele je nyní budován jako ucelený komplex, do kterého jsou zahrnuty:

- ruční protitankové zbraně (granátomety s účinným dostřelem do 800 m a koeficientem efektivnosti 0,3 až 0,5; jejich vysoký počet u jednotek umožňuje vedení boje s tanky protivníka),

- tankové miny, používané především formou minování na dálku,

- PTRS, které tvoří základ protitankové obrany nepřítele,

— tanky, jejichž značný dostřel tankového kanónu (do 3 km) umožňuje úspěšně bojovat s tanky protivníka,

— protitankové (bitevní) vrtníky vy-zbrojené PTRS, začleněné do amerických divíží a vrtníkových pluků armádních sborů NSR a Francie.

Důležitou úlohu v boji s tanky má i polní dělostřelectvo a reaktivní systémy, které mohou zničit obrněné cíle na velké vzdálenosti střelbou ze zakrytých palebných postavení. V některých armádách byly zavedeny zvláštní granáty kazetového typu, které obsahují protitankové miny a kumulativní ničivé elementy. Kromě toho se uvažuje o použití řízených dělostřeleckých granátů s laserovou poloaktivní samonaváděcí hlavicí, u nichž pravděpodobnost zasažení cíle prvním výstřelem je 50–70 %.

Letectvo může kromě neřízených leteckých raket a tříštivotrhavých pum používat skříňové pumy s minami k zaminování prostorů nebo komunikací a tříštivotrhavé zápalné pumy, určené proti velkým plošným cílům. Podzvukový bitevní letoun A-10 je určen k přímé podpoře pozemního vojska a jeho výzbroj a vybavení umožňuje ničit tanky a obrněné cíle kanónem ráže 30 mm, neřízenými leteckými raketami a protizemními řízenými střelami AGM-65B Mawerick.

Velení NATO plánuje zavést průzkumné a palebné systémy CSWS/Assault Breaker, které jsou určeny k zjišťování a ničení obrněné techniky protivníka na velké vzdálenosti. Tyto systémy jsou novým prostředkem hromadného úderu na tankové a obrněné cíle, především svazky druhého sledu našich vojsk s možností průzkumu a ničení obrněné techniky na vzdálenost 5–100 km od předního okraje, které dosahují konvenčními střelami (při ničení techniky) účinků jaderných zbraní velmi malé a malé ráže.

Počty protitankových zbraní nepřátelských svazků jsou v současné organizační struktuře poměrně vysoké, např. pěší divize americké armády má celkem 405 odpařovacího zařízení PTRS, mechanizovaná divize 448, a k nim je nutné připočítat dalších 42 oz na vrtnících. Perspektivní organizace americké „mechanizované divize 86“ bude mít 726 oz PTRS a „obrněná divize 86“ 624 oz PTRS a dalších 50 oz na vrtnících.

Tyto počty svědčí o vzrůstající tendenci počtu protitankových prostředků. Kromě uvedených zbraní nesmíme zapomenout na značné množství tanků (u mechanizované divize — 306 středních, u obrněné divize — 380 a u „obrněné divize 86“ — 348 středních tanků). Tanky typu Leopard 2

a M1 Abrams mohou ničit obrněnou techniku protivníka na vzdálenost 3000–3500 m a tanky nové generace pro 90. léta mají mít možnost vést účinnou palbu na vzdálenost do 4000 m.

Musíme mít dále na zřeteli, že při současné organizaci může nepřítel dosáhnout vysoké střední hustoty protitankových zbraní (svazek NSR asi 17–21, americký svazek dokonce 25–30 prostředků na 1 km).

Z toho je zřejmé, že problematika boje s protitankovými zbraněmi nepříteli je velmi aktuální, složitá a vážná, a nelze ji v žádném případě podceňovat.

V příští možné válce by se naše tanková vojska setkala s vysoce odolnou a hodnotnou protitankovou obranou, k jejímuž překonání by bylo zapotřebí soustředit maximum sil a úsilí všech velitelů, štábů a vojsk.

Někdy se setkáváme s falešnými představami o tom, že vysoká pohyblivost tanků a BVP zabezpečí spolehlivou ochranu těchto obrněných vozidel před palbou protitankových prostředků nepříteli. V souvislosti s tím je nutné vidět, že charakter terénu na středoevropském válečnickém nedovolí vysokou rychlost pohybu obrněných vozidel. Jsem toho názoru, že rovněž bojové možnosti nepříteli, zejména jeho palebné prostředky, nesmíme podceňovat a bude proto účelné reálně zvažovat efektivnost našich vojsk v útoku a snažit se dosáhnout mnohem větší převahy při útoku, než jsme doposud zvyklí.

Základním principem spolehlivého ničení protitankových zbraní za útoku je nepřetržitý boj s nimi a komplexní použití bojových prostředků. Ničení a umlčování protitankových prostředků je účelné zahajovat do doby přechodu útvarů ke zteči (při jejich přesunu k přednímu okraji). V tomto období letectvo vede úderu na vybrané objekty nepříteli, dělostřelectvo umlčuje všechny prostředky pro dálkové minování, průzkumné a palebné systémy, odpařovací zařízení i místa velení.

Za Velké vlastenecké války se zpravidla počítalo s tím, že do začátku zteče je nutné zničit nejméně 25 % živé síly a protitankových zbraní nepříteli. V důsledku zvýšení jejich hustot bude třeba (podle názorů zahraničních vojenských odborníků) tento stupeň ničení zvětšit nejméně na 50 % s cílem dosáhnout spolehlivého umlčení obrany nepříteli.

K úspěšnému použití tanků při vedení soudobého útočného boje je zapotřebí vytvořit **výhodný poměr prostředků** mezi vlastními tanky a nepřátelskými protitankovými zbraněmi, který umožní ještě do zahájení boje včasné a rozhodné zasažení tanků.

Ničení protitankových zbraní nepřítelů by mělo být součástí celého komplexu opatření, která zabezpečí efektivní palebnou činnost různých zbraňových systémů a mohou vyřadit protitankové zbraně nepřítelů v různých vzdálenostech od předního okraje. Musí je plnit všechny palebné síly a prostředky, jako je letectvo, raketové vojsko a dělostřelectvo, vševojskové útvary a jednotky. Tuto činnost (celý komplex opatření) plánuje a řídí vševojskový velitel. Hlavní snahou musí být umlčet a zničit maximální počet protitankových zbraní nepřítelů do doby, kdy vlastní tankové jednotky dosáhnou vzdálenosti 2000 m od čáry dotyku. Při organizaci boje je zapotřebí předem přesně určit, které prostředky budou ničeny nadřazeným velitelem, které palbou dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení nebo přímou střelbou a které mají být zničeny prostředky podřízených.

Před zahájením vlastního útoku je nutné předpokládat, že naše tankové svazky a útvary budou napadány nepřátelským letectvem ještě v hloubce vlastní sestavy na osách přesunů a v prostorech soustředění. V těchto místech rovněž mohou narazit na minová pole zřizovaná minováním na dálku. Je zapotřebí si uvědomit, že v armádě NSR plánují organizování tzv. „dálkové“ protitankové obrany (do hloubky 100 km) vytvářené v rámci armádního sboru.

Při boji s PTRS, tanky a dělostřelectvem nepřítelů zpravidla vyčleňujeme protitankové prostředky, které umlčují tyto zbraně během palebné přípravy zteče. Své úkoly plní z předem určených palebných postavení a zabezpečují úspěšné zahájení zteče vlastních tanků, bojových vozidel pěchoty a obrněných transportérů. Tanky ničí oživlé a nově zjištěné protitankové prostředky a tanky, motostřelecké jednotky, živou sílu a protitankové prostředky malého dosahu. PTRS na BVP ničí tanky nepřítelů. Ke snížení ztrát tanků v útoku bude účelné maximálně zkrátit vzdálenost čáry zteče od předního okraje nepřátelské obrany.

Při souboji tanků s PTRS nepřítelů je nezbytné, aby tanky dovedně využívaly terénu a přírodních masek k rychlému manévru do méně nebezpečných směrů nebo ke skrytému postupu a přiblížení k PTRS nepřítelů, což jim umožní zahájit včas palbu ve výhodných podmínkách. V odkrytém terénu musí tanky široce využívat dymových clon k oslepení PTRS nepřítelů a zamaskování bojových sestav.

Motostřelecké jednotky na BVP vedou zteč bez sesednutí, maximální rychlostí s intenzivním vedením palby tanků z chodu. Tanky se musí přiblížit na minimální vzdálenost k výbuchům vlastních dělostřelec-

kých granátů a BVP maximálně přimknout k tankům, což zvýší hustotu vlastní palby, rozptílí palbu nepřítelů na více cílů a současně má silný psychologický účinek na obránce.

Ke zničení ručních protitankových zbraní není nutné vyčleňovat zvláštní prostředky, protože při palebné přípravě zteče a zčásti i při palebné podpoře zteče budou tyto zbraně ničeny hromadnými palbami dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení.

Je nutné, aby dělostřelectvo a vrtulníky udržovaly těsnou součinnost s tanky.

Nepřátelské PTRS je vhodné ničit bojovými vrtulníky a použitím dýmu oslepoval jejich obsluhu i maskovat vlastní prostředky. Účinnost jejich palby může ovlivnit špatná viditelnost, zvláště zadymování postavení operátora nebo cíle během řízení střely na její dráze, popřípadě prach v prostoru zbraně nebo cíle.

Otázka boje s bitevními vrtulníky nepřítelů se stává stále důležitější pro tankové vojsko. Tyto moderní bojové prostředky mohou zásadně ovlivnit úspěšnou bojovou činnost vlastních tankových svazků, útvarů a jednotek.

Dosavadní poznatky ze cvičení a zkoušek svědčí o tom, že tanky mohou ničit bitevní vrtulníky nepřítelů svými protiletadlovými i spráženými kulomety a dokonce i tankovými kanóny palbou tříštivotrhavými granáty.

V hloubce bojové sestavy nepřítelů jsou umlčovány jeho protitankové prostředky palbou dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení, údery raketového vojska, přímou střelbou samohybného dělostřelectva a činností bojových vrtulníků a letectva. Tanky, samohybná děla a jiné protitankové prostředky lze umlčovat a ničit přímou střelbou vlastních samohybných děl, tanků a PTRS. Nepřátelské PTRS umístěné na odvrácených svazích nebo v palebných postaveních bude účelné umlčovat palbou dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení a oslepoval dymovým střelivem.

Zásadu využívání ochranných vlastností terénu bychom neměli opomíjet zejména v nynějších podmínkách vysoce nasycené protitankové obrany nepřítelů. S tím souvisí i způsob manévru bojových sestav tanků, BVP a samohybného dělostřelectva na bojišti.

Dým se stává v současných podmínkách velmi účinným prostředkem ochrany vlastní bojové sestavy vojsk. Zadymováním nepřátelských protitankových zbraní lze podstatně snížit jejich přesnost střelby. Rovněž dovedně použití dymových clon vlast-

ními vojsky umožní jejich ochranu před bitevními vrtulníky a taktickým letectvem.

Myslím, že při výcviku vojsk bude účelné větší pozornost zaměřit na psychologickou přípravu k ničení nepřátelských protitankových zbraní a k překonávání proti-

tankových zátarasů. Dále jde o konkrétní praktický výcvik v jejich vyhledávání a ničení i dovedné procvičování uvedených otázek v taktické přípravě, která by v tomto směru měla odpovídat co nejvíce reálné skutečnosti.

Prudký kvalitativní i kvantitativní růst protitankových prostředků v armádách NATO vyžaduje od nás zvýšenou pozornost a hluboké studium všech otázek, které souvisejí s touto problematikou, a zejména dokonalé teoretické rozpracování a praktické osvojení všech problémů spojených s překonáváním protitankové obrany nepřítele. Proto má problematika překonávání obrany zásadní význam pro přípravu a vedení soudobého útočného boje a operace, i když je často zužována pouze na otázky činnosti malých jednotek. V soudobých podmínkách tvoří protitanková obrana v podstatě základ obranné sestavy vojsk. Musíme vidět, že úspěšným překonáním protitankové obrany nepřítele plníme jeden z hlavních úkolů při vedení útočné činnosti.